

Intő Intő Intő

Részlet a *Káli holtak* című regényből

„Alex, ha jóllaktál, be tudsz jönni hozzám?”
Megakad a falat a számban. Ezen a héten tudtommal még nem folynak a szerződtetések. Semmi sem végleges, minden képlékeny, még nem írunk alá. Most fogunk beszélni a jövő évről, satöbbi? Fölállok, megölelem Janikát, aki indul haza.

„*May the Force be with you.*”

Nedves a tarkóm, a stressz meg a hajszoltság teszi. Az igazgatóhoz menet beugrom a mosdóba, és hosszan tartom hideg víz alá a csuklómat, hogy csillapuljon a feszültségem. Nemigen csillapszik. Mielőtt kilépnék, megmosom az arcom, elrendezem a hajam, és megnézem magam a tükörben.

És ott állok Gróf íróasztala előtt.

„Ülj csak le. Kávét?”

„Nem, kösz, este soha. Egy pohár vizet kérek.”

„Fogadd őszinte részvétemet.”

„Köszönöm.”

„Hogy vagy?”

A halott apám ennyivel elintézve.

„Jól. Nagyjából”, felelem.

„Ahhoz képest.”

„Ahhoz képest, ja.”

„Rémes idő.”

„Rémes.”

„Tudod, Alex, nekem alacsony a vérnyomásom.”

„Tudom, István.”

Összefonja kezét a tarkóján.

„Ehhez az álláshoz kifejezetten előnyös az ilyesmi. A szívósságom és a felelősségtudatom is nagyon jól jön ide. Azért neked elárulhatom, nekem is szoktak lenni álmatlan éjszakáim.”

„Aha, értelek.”

„Tudod, én nem szeretem a magányt. De ahhoz, hogy megőrizsem a vezetéshez szükséges szuverenitásomat, mégis egyfajta egyedüllet kell. Veled is ritkán beszélgetünk, igaz? Úgy értem, igazából. Nem a szerepeidről. Tudod, tíz év, két ciklus, amíg kialakul egy fölismertető profil az ízlésem nyomán. Már ha megválasztanak. Vagy beleillik valaki, vagy nem.”

„Igen”, rebegelem. Érzem, a légkonditól rám fagy az izzadság. Megint viszket a csípésem, amit hetek óta nem éreztem.

„Te például remekül illesz bele.”

„Köszönöm.”

Befejez egy SMS-t.

„Bocs. Mondd csak, Alex, nem érzed úgy, hogy túltoltad a biciglit?”

„Hm.”

Szép ember, gondolom, jól tartja magát. Ma valahogy mégsem etruszkos a mosolya.

„Miközben én meg a rendezőim évente háromszor kiosztunk téged, és ebből kető főszerep. Erre itt van ez a *Káli holtak* című izé. – Figyelem az arcán a cím kimondásakor, elit értelmiségi körökben kötelező fintort, figyelem a remegő orrcimpáit. – Néztem pár részt. A maga módján szellemes is. Csakhogy ezzel a sorozattal te szerintem kicsit félrepozicionálsz magad. Meglátod, ha benne maradsz, rád sül a bélyeg. Innen még vissza lehet fordulni. Csak dönts el.”

„István, hadd mondjak valamit. Én eddig sohasem választottam. Tehetek róla, hogy meglátták bennem a lehetőséget innen is, onnan is? Ez olyan nagy baj?”

„Önmagában nem baj. Mondd, szerepelsz a második szériában is?”

„Abban is. Nézd, István, gondolkodni szeretnék.”

Valójában már kiszálltam, de ezt Borombovicson és Lucán kívül még senki sem tudja. Úgy döntök, nem szerzem meg az igazgatónak azt az örömet, hogy azonnal közöljem vele. Húzom az időt. Kíváncsi vagyok, meddig mer elmenni.

Karba tett kézzel hallgat, mint aki ki is akarja nyitni, meg be akarja zárni magát előttem. És mégis utasít.

„Ne. Most már ne gondolkodj ezen többet. Itt vagy te, egy feltűnően jó kiállítású fiatal ember. Lenyomtál két évet a bölcsészkaron, és mégis minket választottál. Olyan becsületes képed van, hogy mindent elhisznek neked. És közben képtelenek beskatulyázni. Úgy tudsz önazonos maradni, hogy közben minden szerepedet máshogyan játszod. Gondolom, tisztában vagy a felelősséged súlyával.”

„Igen.”

Csörög a telefonja.

„Ezt most nem veszem föl. Dönts el. Dönts a javunkra.”

„István, nem vagy te túl szigorú velem? Nem tértem le a pályámról, mint egy eltévedt kisbolygó.”

„Miattad vagyok szigorú. Nézhetnék félre, ja. De nem megy. A lazaság, a svihákság, úgy látszik, hiányzik belőlem. Egy ilyen házon kívüli, kalandor munka számomra igenis probléma. Egyszer belefért, de az én színészem ne csináljon ilyet éveken át.”

„Nem tudtad, mire adtok ki?”

„Bocs. A következményeibe nem gondoltunk bele.”

„Mondjuk mibe?”

„Mondjuk abba, hogy az arcodról van szó. Neked idáig könnyű volt, Alex, egyből fölvettek az iskoláidba, rögtön főszerepekben mutatkoztál be. Ez nem akárkinek jár. Súlyok föltétlen bizalommal kihozta belőled, amit látni akart. Hamlet végig kardélen halad, és te minden este végigmész ezen az élen. Ez az, ami nekünk most nem ment Moor Károllyal.”

Nekünk, így mondta.

„Mi nem ment?”

„Semmi. A saját rendezésem, úgyhogy a felelősséget...”

„Elismerted, hogy ez a te kudarcod.”

„Mondom, a felelősséget nem is szeretném rád tolni. Például Zsávolyt sem tudtam korábban tartani. Rohadt áruló, széttripacskodta nekem a szerepet.”

„Tudom.”

„Őtőle hamarosan elbúcsúzunk.”

„Ó. Hullanak a fejek?”

Föláll. Csörög a telefonja, kinyomja.

„De szögezzük le, most te sem tudtad megcsinálni, amit elgondoltam. A te brutális tehetségeddel. Tabáni brillírozott volna melletted, ha számíthatott volna rád.”

„Meg tudtam volna csinálni, ha hinnék az egészben. Tabáni tényleg jó volt. Azt is tudod, hogy becülöm. Légy szíves, ne játszd ki őt ellenem. Jóban vagyunk.”

Tényleg az? Mikor ültünk mi kocsmában, kettesben? Talán Athénban egyszer, aztán próba után párszor az Altamira vagy a Babilon teraszán? De slussz. Tíz perce ő kívánt nekem erőt. Beszéltem vele apám haláláról? Igen, de szinte mindenki kondoleált (a temetésre meg csak Lívia jött el). Barátom nekem Tabáni? Azért az nem. Nem sikerült feltörni a zárait. De jólesünk egymásnak, őszintén kedveljük a másikat, ennyi. Igen, a maga diszkrét módján jelét adta, hogy veszélyt szimatol a bemutató előtt, de együttes erővel sem háríthattuk volna a bajt.

„Nem vagy kicsit féltékeny rá?”, gonoszkodik Gróf.

„István, most komolyan, ameddig én hiszek saját magamban, márpedig hiszek, hogy lehetnék féltékeny bárkire? Őt pedig csodálom. Tényleg klasszis.”

Östehetség, de én jobban nézek ki

„Az. Te a darabban nem hittél, igaz?”

„Szerinted jó darab?”, pimaszkodom.

„Nem az a kérdés, hogy jó darab-e. Szeretném, ha nem mérlegelnél annyit, hanem belevágnál.”

„Elégszer belevágtam.”

„Elhiszem, de nem kell, hogy helyettem gondolkodjál. Túl sokat agyalsz. Főpróbahéten már nincs szükségem az agyadra. Én sem úgy képzeltem az együttműködést, hogy elkéred magad forgatni egész nyárra, és elmész zombivadásznak.”

„Nem egész nyárra. Én, kérlek, az első hívó szavatokra visszajöttem. Különben is csak a próbasorozatra szerződtem. Az első évadra! Abszolút kísérleti stádium. És te mint régi mesterem máris...”

„Figyelj, Alex, jól érzed magad nálunk?”

„Igen.”

„Mert ahol nem jó, onnan el kell jönni. Rengeteg színész jön-megy.”

„Á, én innen nem megyek sehová. Itt vagyok otthon.”

„Talán kihagytál valaha valamit miattunk?”

„Nem én.”

„Megvan mindened.”

„István – lassítom le a hangomat –, én két éve nem pihentem. És nem élek kokszon. Most már kifújnam magam.”

„Kifújnad magad. Neked a pihenés, az a zombivadászat. És nem érzed úgy, hogy közben elárulsz minket?”

„Elárullak titeket... Ugyanezt hallom Ranolder Tyutyutól.”

Hoppá, elszóltam magam.

„Az nem a mi dolgunk, mit mond neked a Ranolder Tyutyu. – Fölkapja a fejét. – Őt vajon mikor árultad el?”

Hát, akkor essünk túl rajta.

„Én csak... Na, jó. Szóval a *Kál*ból már karácsony környékén kiszálltam.”

Fölpattan a székről.

„Hurrá! Szóval erről van szó. Nem is tudtam.”

„Idő előtt őket sem akartam kínos helyzetbe hozni.”

Csörög a telefonja, hagyja rezegni az asztalán.

„Bravó, Alex, te aztán tényleg tudod tartani a szád.”

„Nem titkoltam. Csak idáig senki sem kérdezte.”

Hoz egy félig teli üvegcancsót.

„Még egy kávé? Nem? Hadd kérdezzek valamit. Szóval! Ősztől, ugye, Zsávoly el megy tőlünk.”

„Szabadúszó lesz?”

„Mákja van. Átszerződik a Józsefvárosiba.”

„Nem tudtam.”

„Át kéne vened a szerepét a *Tartuffe*-ben.”

Teljesen puff leszek. Nagy levegőre van szükségem.

„A *Tartuffe*-ben? Orgont? Húúú. Nem játssza tovább?”

„Nem.”

Még ha Damis volna, aki nálunk egy izgága, melegítőfelsős focidrukker; még ha Valér, aki meg egy puhány pöcs; még ha...

„Aludhatok rá?”

„Nem. Most kéne eldöntened. Vagy más kapja.”

Nagy levegő. Előkapom a hátizsákomtól a Gróftól kapott határidőnaplóm, s ő mosolyogva nyugtázza a mozdulatomat.

„István, nagyon megtisztelő, de nem merem. Akkor kapja más. Bocs, de nem.”

Legalább négyéves előadás, akkor mutatták be, amikor én még nem is voltam társulati tag. Utálom a szerepátvételt, utálok úgy belezuhanni a beállt jégbe, hogy nem voltam ott az első hideg napokon; igaz, csak a beugrás a jeges réműlet. Orgont eleve túlzás volt Zsávolyra osztani, hiába van a megfelelő korban; pláne Brúnó árnyékába hiba volt állítani. Utálom Molière száraz okoskodását, sziporkázónak szánt, pedagógusi fahumorát. Annyira unom, hogy már az egyetemen is csak vazelinnel tudtam játszani. Utálom akkor is, ha párrím, utálom akkor is, ha próza. Bár itt nekem hivatalosan nincs jogom utálni az égdalta világon semmit.

„Mondta valaki, hogy ez kívánságműsor? Igazán megpróbálhatnád.”

Nézem Gróf homlokredőit, és felködlik az emlék, ahogy a volt felesége nyalogatni kezdi a golyóimat abban a török hotelben. Nem kajánul jut eszembe, hanem határozottan büntudatosan. Bocs, főnök, de megbasztam. Úgysem szereted már.

„Megpróbálhatnám – felelem udvariasan. – De úgyis tudod, hogy nem lennék benne elég jó. Nem az a baj, hogy ez a szerep idősebb nálam. Hanem hogy még nem tartok ott, érted? Lélekben nem értem meg hozzá.”

Érzem, nincs hova tovább hátrálnom.

„Szóval nem.”

„Nem.”

Csörög a telefonja, kinyomja, közben tart a pillantásával.

„Alex, figyelj ide. Van itt más is. Én, tudod, hiszek a társulati létben, de tapasztalatom szerint nem biztos, hogy kifizetődő csak a biztonság miatt megrekedni a megszokásban. Miközben állandósul a diszkomfortérzeted. Néha arra gyanakszom, hogy te nem vagy igazából társulati lény.”

„Viccelsz, Pista? Hányszor megírták rólam, hogy közösségi ember vagyok.”

„Azok magánvélemények. Nem tudnak rólad semmit. Szerintem sem derogál neked a csapatmunka, szó sincs róla, de azért legbelül egy individualista bölcsész maradtál.”

Elteszem a naplót. Fölemelkedem a székről.

„Tessék, igazgató úr?”

„Jól hallottad.”

Én emelem föl először a hangomat.

„Két éve vagyok nálatok. Szóval én *ezzel* a Tyeleginnel és *ezzel* a Hamlettel én egy individualista bölcsész maradtam?”, kérdezem elhűlve.

„Néha úgy látom”, próbál enyhíteni a szavain. De már késő.

„*Néha* úgy látod! Na, ne. Fölháborító, baszd meg, hogy te két év minden munkáját egy nyamvadt félmondatoddal semmibe veszed. Fölfordul a gyomrom.”

„Alex, nem azt mondtam, hogy semmibe veszem.”

„Szeptemberben még társulati lény voltam?”

„Nekem akkor is voltak erős kétségeim.”

„Szabadúszónak kéne lennem.”

„Vagy nem színésznek”, vigyorog.

„Basszus, ez még tőled is sok.”

Most már ő is kiabál.

„Szerinted sok? Te a kezdetektől ellenállsz nekem. Azzal élsz vissza, hogy elkényeztettelek. Az a baj, hogy nem foglak elég erős kézzel.”

Lehet, hogy benne ilyen kép él önmagáról, de nem, Grófot nem mondanám kifejezetten konfliktuskerülő embernek. Annál sokkal szívtelenebb.

„István, mit akarsz tőlem?”

„Én nem akarlak megkötni, de...”

„István, ha meg akarsz kötni, akkor ne mondd azt, hogy nem akarsz megkötni. Ha be akarsz darálni, akkor...”

„Na, ne mondd már, hogy pont egy Orgonnal akarlak bedarálni.”

Szerintem egy éve arra várt, hogy mikor kezdek el vele üvöltözni. Most, hogy végre kiabáltuk magunkat, pontosabban leüvöltöttük egymás fejét, igazán elkezdhetnénk végre közösen dolgozni. Most, hogy senkinek semmi kedve, gondolom keserűen.

„Jó – emeli föl a két kezét csitítólag Gróf. – Tudod, én is így indultam... Ismerjük az önmegvalósítás mámorát, igaz?”

Már csak ez a konfesszió hiányzott.

„Hogyne.”

„Az ember mindenféle lecsóba szeretne belecsapni, ez a normális, Alex – magyarázza, mint egy hülyegyereknek –, de idővel tudomásul kell vennie, hogy nem körülötte forog a világ. Hanem létezik egy struktúra, amelyik akkor működik jól, ha a két fél kölcsönösen figyel egymásra. Logikus, nem?”

„Logikus.”

„Arra szeretnék kérni, azt szeretném *javasolni*, igen, ez a jó szó, hogy a *Hamletet* pihentessük.”

Mindig így mondja: javasolni, ha koppanós szavakkal *rendelkezik*.

„Pont a *Hamletet*?”

„Pont azt.”

„Pétervár miatt?”

„Nem, temiattad. Te mondtad, hogy évek óta nem pihentél. Nyilván imádod ezt a szerepet, de *nekünk* úgy tűnik, pillanatnyilag elvesztette számodra a varázsát. Azt a varázst amúgy is csak a próbákön szöktük igazán érezni. Nem akarom, hogy letört legyél egyetlen rosszul sikerült előadás miatt.”

„A nekünk, az kit takar, hm? Súlyok? Akkor miért nem ő mondja, személyesen nekem?”

„Súlyok elutazott.”

„És a román meghívások?”

„Miféle román meghívások? Még az az egy Kolozsvár sem biztos. Nézd, nekem, amikor évadot tervezek, figyelembe kell vennem, ki hol tart a pályáján. Az egyiknek érdemes nagyobb feladatot adni, a másiknak pihennie kéne, mint neked. A harmadik állandóan forgat. Túl sok ember! Kompromisszumok özöne. Alex, nem árt, ha te is megtanulsz néha visszahúzódni.”

Ki akarja tovább hallgatni ezt a hivatalos rizsát? Fölálllok, betolom a széket a tárgyalóasztal alá.

„Na és...?”

„Semmi na és – mondja lebiggyedő szájjal. – Még nincs évad. Agyalok rajta.”

Azt a mindenit. Lebölcéseszed. Eddig hitt bennem, többé nem hisz. Nem most kéne lép-nem? Vidékre mennem? Mielőtt elindulnék, rágyújtok a művészbejáró előtt. Üres a kispad. Ez a mai első szál, amit mindig helyben szívok el. Amíg tart, nem mozdulok a szédülés elkerülése végett, és elvi okokból sem. Apám vallotta, hogy a menet közben elszívott cigarettának semmilyen élvezeti értéke nincs (édesapám, legalább ezt tényleg tőled tanultam!). A füst kihívás is egyben, szagjelzés. Már maga a gesztus lemeztelenít, ilyenkor fölöslegesen adsz hírt gyöngeségeid egyikéről, ezáltal kiszolgáltatod magad az utcának. Ennek ellenére mindig van, aki füstölgő kezét a combja mellett lóbálva úgy menetel, hogy senkit sem hagy előzni, plusz bele is fullasztja szomszédait a saját égéstermékébe. Undorodom az ilyenektől.

Ugye, tényleg nem azért csuklóztat ez az ember, mert sejt valamit a volt feleségéről? Elárult neki Imola? Ugye tényleg nem a *Hamlettel* vezekelek az egyéjszakánkért?

Szóval most kéne vidékre szerződnöm. Nábrády tanár úr, hé! Emlékszem rá, mit mesélt Imola a fiatal Nábrádyról. Nem bírtak vele, harmincöt évesen minden szerepében ugyanazt a félbolond értelmiségit hozta. Már csak az *Egy örült naplója* hiányzott a repertoárjából. Majdnem azt is ráosztották, amikor rájöttek, hogy jó lenne, ha mégiscsak leszokna ezekről a vad és széles gesztusokról, meg a szüntelen rohangálásról. Hogy ő már csak ilyen tépett, elgurult embereket tud eljátszani? Ennél őbenne jóval több van. Hát ne kelljen csalódnunk! Később arra jutottak, hogy az *Egy örült naplója* csupán egy stáció a pályáján, amit szükségszerűen meg kell lépnie: éppen azért játssza el, hogy túljuthasson rajta. Meg is csinálta nem sokkal a rendszerváltás előtt, amúgy briliánsan.

Maga Nábrády Miki úgy mesélte nekem ugyanezt, hogy ő nem azért jött el a Nemzetiből, mert nem kapott szerepet. A legrosszabbat az az ember műveli veled, aki előbb föl-emel, aztán egyszer csak elejt. Engem sohasem ejtettek el, mondta. Azért jöttem el, mert nem találtuk a közös hangot. Vitáik voltak, nyilván az ifjú Miki ugyanúgy mindenbe beleszólt, mint manapság, és nem is csupán nüanszok erejéig. Jó, előrébb is tartott, mint most én tartok. Folyton békítgetni kellett a rendezőivel, ő meg tehetetlenné vált velük szemben. Szeretésből rendezték félre. Mire Nábrády: őt csak ne szeressék, ne is szelídítgessék. Kőszínházban nem bíznak a színészen? Mindent a segge alá akarnak tenni? Amikortól titkolnia kellett a véleményét, akkortól kereste a kiutat. Meg is találta előbb Nyír-egyházára – micsoda két parádés évadot teljesített ott! –, utána meg a Katonába. Addigra a feje lágya is benőtt.

Jön kifelé a színházból Gróf, slusszkulccsal a kezében. Meglát, és még egyszer utánam kiáltja:

„Agyalok rajta.”

Intó Intó Intó

Térey János: 1970-ben született Debrecenben. Író, költő, drámaíró, műfordító és urbanista. Húsz könyve jelent meg, összegyűjtött verseit az *Őszi hadjárat* tartalmazza, *A Legkisebb Jégkorszak* című regénye pedig a fagyos magyar közeljövőben játszódik.